

Uns nens del township de Soweto, a Johannesburg, juguen a futbol en un descampat, molt a prop de l'estadi de Soccer City, on comença el mundial de Sud-àfrica.

Un 'apartheid' encobert

Vint anys després de l'alliberament de Nelson Mandela i de l'arribada de la democràcia, les diferències racials encara són ben visibles a Sud-àfrica. L'apartheid continua existint, tot i que ara és l'economia, que estableix els límits entre blancs i negres.

Aulls del visitant, la Sud-àfrica urbana no sembla formar part del continent africà, sinó del món més desenvolupat. Tanmateix, en deixar el centre de les ciutats i adreçar-se cap a la perifèria o la ruralia, apareix una realitat completament di-

ferent. Dalt els turons pelats, vora les carreteres perfectament enquitranades, s'amunteguen centenars de barraques, construïdes, generalment, amb trossos de fusta, de plàstic i d'uralita. Són els anomenats *townships*, els poblats o barris on viu la població negra.

Aquests habitatges, que sovint són construïts per la gent que hi viu, no solen disposar de la majoria de serveis sanitaris bàsics, com ara aigua potable canalitzada o xarxa de clavegueres, ni tampoc d'energia elèctrica. Quan el Congrés Nacional Africà (ANC), gràcies a Nelson Mandela, va arribar al poder l'any 1994 va prometre posar fi a aquesta desigualtat i fer arribar aquests serveis a tota la població; una promesa, tanmateix, que no s'ha complert ni de bon tros.

Per aquesta raó la mobilització social continua essent molt forta a Sud-àfrica. Segons dades de la policia, és calcula que cada any s'organitzen al voltant de 8.000 manifestacions a tot el país, cosa que converteix Sud-àfrica en l'estat del món amb més actes d'aquesta mena per nombre d'habitants. La gran majoria d'aquests protestes es fan per reclamar el dret a un habitatge digne, a l'aigua potable, a la terra cultivable; i

també a l'educació i a la salut. A més, la cultura de la resistència dels anys del domini blanc i de la discriminació dels negres continua ben visible, sobretot quant a les formes: encendre barricades fetes amb pneumàtics, enfrontar-se a cops amb la policia o atacar les cases d'alguns dirigents polítics –avui dia, els càrrecs de l'ANC– continuen essent pràctiques ben vigents.

En aquest sentit, la darrera esperança dels negres sud-africans era que l'arribada del popular Jacob Zuma al poder posés remei a aquesta situació. De fet, abans de les eleccions del 2009, l'ANC va prometre, entre més coses, la implantació d'un sistema sanitari universal, habitatge digne per als veterans que van lluitar contra la dominació blanca, més beques educatives per a famílies pobres, la disminució del nivell de desocupació, i també la garantia de l'accés de tothom a l'aigua potable i a una xarxa de clavegueres. Malgrat tot, un any després de la victòria electoral de Zuma, encara no s'ha fet pràcticament res per aconse-

guir-ho, cosa que, com era d'esperar, ha creat un sentiment de frustració encara més gran. “Oblidada per les elits polítiques, la majoria negra va perdre la paciència i reclama un país més democràtic i una redistribució de la riquesa”, declarava no fa gaire William Gumede, un analista polític de Johannesburg, a la cadena britànica BBC.

Desigualtat i violència. Segons alguns experts, el nivell de desigualtat econòmica a Sud-àfrica ha augmentat des de la fi de l'*apartheid*. Patrick Bond, investigador del Centre d'Estudis per al Desenvolupament, de la Universitat de Kwazulu Natal, explicava a la BBC com les estadístiques mostren que Sud-àfrica és, avui dia, el país amb més desigualtats del món. De resultes d'això, creix també el descontentament de la població; una situació agreujada per la corrupció que contamina tota la política del país. “Als *townships* els manifestants cremen biblioteques i hospitals perquè pensen que els gover-

A Sud-àfrica cada dia són assassinades una mitjana de cinquanta persones

nants es queden els diners”, explicava la setmana passada Carol Paton, un dels columnistes del diari *Financial Mail*.

En aquest sentit, el mes de febrer, coincidint amb la commemoració dels vint anys de l'alliberament de Nelson Mandela, hi va haver nombroses manifestacions a diversos indrets de Sud-àfrica que, en alguns casos, van acabar violentament, amb cremada de pneumàtics i blocatge de carreteres. Això, sens dubte, és una mostra del descontentament de la població negra que veu com, setze anys després de l'arribada de l'ANC al poder, que posava fi a dècades de domini blanc, les desigualtats econòmiques continuen barrant el pas dels negres al benestar social. D'aquí ve que molts analistes considerin que Sud-àfrica és al llindar d'un altre gran brot de violència racial. De fet, el mes d'abril passat, arran de l'assassinat d'Eugène Terreblanche, un dels principals líders del moviment supremacista blanc, es va desencadenar un episodi violent que va recordar els pitjors anys de l'època de l'*apartheid*. Les protestes organitzades pels membres de l'anomenat Moviment de Resistència Afrikaner, al qual pertanyia Terreblanche, van derivar en enfrontaments amb la comunitat negra que van fer témer la pitjor desgràcia.

Val a dir que aquesta situació de tensió també ha estat provocada per l'actitud d'algun dels membres de l'ANC. Així, el líder de les joventuts d'aquest partit, Julius Malema, va reivindicar no fa gaire el seu dret a cantar una cançó dels anys de la lluita negra contra l'*apartheid* que parla explícitament de matar els bòers, els descendents dels colons d'origen holandès que viuen a Sud-àfrica. Els estirabots de Malema, de fet, han causat un gran malestar a Sud-àfrica, sobretot dins les files de l'ANC. En aquest sentit, Malema va arribar a enfrontar-se amb el líder del

La tristesa de Nelson Mandela

Nelson Mandela, que fou president de Sud-àfrica del 1994 al 1999, va passar 27 anys empresonat, com a càstig per la seva lluita contra la segregació racial, l'anomenat règim de l'*apartheid*. El mes de febrer passat va fer vint anys del seu alliberament. L'arquebisbe emèrit de Ciutat del Cap, Desmond Tutu, va assegurar fa poc en una entrevista al diari *Mail and Guardian* que se sentia alleujat de saber que Mandela, que aviat farà 92 anys, no estigui al corrent d'algunes de les coses que passen al seu país. En aquest sentit, Tutu, que molts consideren la consciència moral de Sud-àfrica, ha estat molt crític amb el nivell de corrupció que viu el país i amb el fet que una elit negra s'hagi enriquit gràcies al poder. “No vull convertir l'*apartheid* en cap de turc, però sembla com si ningú no fos conscient del mal que ens ha fet a tots els sud-africans. Durant la lluita contra l'*apartheid* la gent era molt idealista i estava preparada per a fer molts sacrificis. Tanmateix, ara, les coses contra les quals pensàvem que lluitàvem s'han convertit en irresistibles per a molta gent. No hi ha res dolent a esdevenir, excepte quan és un determinat grup de gent, una elit, qui ho controla”, es queixava en aquesta entrevista. A la vegada, l'arquebisbe Tutu, que fou premi Nobel de la pau l'any 1984, critica també l'actitud d'alguns membres del Congrés Nacional Africà (ANC) a l'hora d'incitar a la violència, com la del líder de les joventuts d'aquest partit, Julius Malema. “Hi ha membres de l'ANC que deuen estar molt tristos. En certa manera, estic content que Mandela no sempre s'assabenti de tot allò que passa, perquè s'entristiria profundament”, va assenyalar. De fet, Desmond Tutu, que a la fi del règim de l'*apartheid* va presidir la Comissió per a la Veritat i la Reconciliació, amb l'objectiu de cercar la pau entre tots els sud-africans, considera que no es va fer prou per involucrar els blancs en aquest procés. Per tot plegat, segons ell, el llegat de l'*apartheid* continua palpant-se a la societat sud-africana.

EFE

L'ex-president de Sud-àfrica, Nelson Mandela, que aviat farà 92 anys, en una imatge d'arxiu, presa durant el funeral d'un dels seus fills, el gener del 2005.

partit, el president Jacob Zuma, quan aquest el va cridar a l'ordre. Finalment, el partit ha imposat a Malema una multa de 10.000 rands, uns 1.000 euros, acompanyada d'un seriós advertiment.

Joves sense futur. De tota manera, l'actitud de Julius Malema és com la punta d'un iceberg que, si més no, ha servit per a constatar que al darrere de l'aparença de Sud-àfrica com a país desenvolupat i democràtic, hi ha una altra realitat: la dels joves negres que no veuen cap mena de futur en les seves vides. Malema, en aquest sentit, ha estat un dels pocs líders polítics negres que ha criticat obertament que l'economia sud-africana continuï dividint racialment el país: "Lluito per l'emancipació dels negres africans, tant política com social i econòmica. En aquest país hi ha encara una gran divisió racial. L'economia continua creixent, però l'esquerda entre els qui tenen i els qui no tenen es fa com més va més gran",

es queixava Malema a final de maig en una entrevista a la BBC.

Malauradament, aquesta situació de desigualtat social es tradueix en uns índexs de criminalitat desorbitats. A Sud-àfrica cada dia són assassinades una mitjana de 50 persones, cosa que representa més de 18.000 víctimes mortals anuals, sobretot negres, causades per la violència. També cal tenir en compte que des del final de l'*apartheid* més de 3.000 grangers blancs han perdut la vida de forma violenta. Això no obstant, segons alguns experts, els índexs de criminalitat actuals són més

Cada any s'organitzen al voltant de 8.000 manifestacions al país

baixos que no anys enrere. "Contràriament a allò que la gent creu, el nivell d'assassinats, tot i que és extremadament alt, ha disminuït d'un 44% des de la fi de l'*apartheid*", declarava a la BBC Johan Burger, investigador de l'Institut d'Estudis de Seguretat de Sud-àfrica. Segons aquest expert, les estadístiques indiquen que els índexs de violència són més elevats a les àrees que tenen un gran nivell de desocupació i, per tant, on el sentiment de frustració és també més alt. La seguretat és, de fet, un dels principals temors dels organitzadors de la copa del Món de futbol d'enguany, ja que alguns països participants han posat en dubte que els milers d'aficionats que aniran a Sud-àfrica aquest mes de juny tinguin la seguretat garantida. Molta gent tem, en aquest sentit, que el mundial de futbol es convertirà en una gran oportunitat per a la delinqüència.

Xevi Camprubí